

Terepgyakorlati jegyzőkönyv

Helyszín: Magyarország, Budapest, Apáthy-szikla.

Időpont: 2022.10.14.

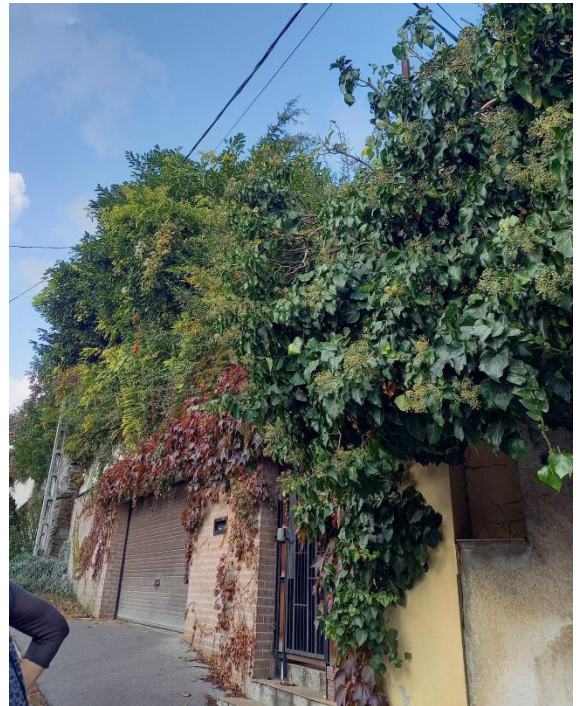
11 C/D biológia fakt, Gál Ildikó és Sebőné tanárnő.

A terepgyakorlat egy kellemes péntek délutánra esett, az időjárással nagyon nagy szerencsénk volt. Az iskolából Sebőné és Gál tanárnővel indultunk el az ötödik óránk után. A 61-es villamosról leszállva ez a látvány fogadott minket, majd miután kicsodálkoztuk magunkat meg is kezdődhetett a túránk!

Szinte még meg sem tettük első pár lépést, amikor megálltunk egy ház kocsibejárója előtt, ami felkeltette tanárnőink érdeklődését, ugyanis a közvetlen közelében három kúszónövény fajta is látható volt.

Egyik közülük a borostyán (*Hedera helix*) volt. A közönséges borostyán, amely egy fás törzsű kúszónövény. Megfigyeltük a heterofillia jelenségét rajta, másnéven a különböző levelűséget. Megnéztük a virágát is, hiszen a borostyán ősszel virágzik és tavasszal hoz termést.

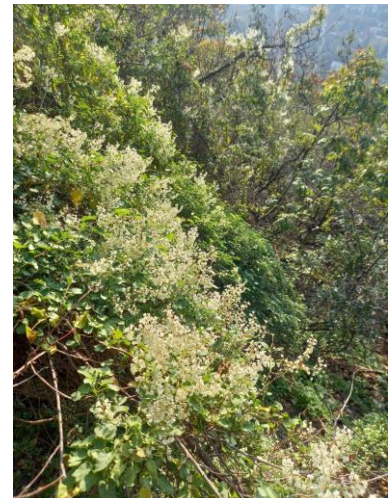
Hedera helix levele és virága.

A másik kúszónövény a közönséges vadszőlő (*Parthenocissus inserta*) élénk vörös leveleivel hívta fel magára a figyelmet.

Parthenocissus inserta termése és levele.

Ezek után megérkeztünk az első megálló helyünkre, ahol megismertedtünk a kis fűzetecskével, amit kaptunk és szóesett azokról a tényezőkről, amelyek veszélyeztetik a természet ezen félig-meddig még érintetlen részét. Egyike ezeknek a város túlterjeszkedése. Szinte semennyi távolság sincs a budai házak és az Apáthy-szikla karsztbokorerdője között. Ezeknek a házaknak a kertjeiből pedig könnyen kikerülhetnek olyan invazív fajok, mint például az orgona, amelyek kiszoríthatják az őshonos növényeket. Láttunk is ilyenre példát.

Megbeszéltük az Apáthy-szikla zoológiai jellemzőit:

- futrinka
- fűrészlábú szöcske
- magyar csuklyás bagolylepke (táplálékspecialista a hernyója -> aranyfűrtöt fogyaszt kizárólag.)
- siklók
- gyíkok
- madarak

Botanikai jellemzői:

15-25 védett növényfaj található a területen ezek között vannak melegkori reliktum fajok:

- Magyar gurgolya
- Szent István szegfű

aranyfűrt *Aster linosyris*

hidegkori reliktum fajok:

- Budai nyúlfarkfű

Különböző társulások is jelen vannak:

- dolomit sziklagyep
- karsztbokorerdő
- tölgyesek

Ezeknek mi az őszi aspektusát láthattuk.

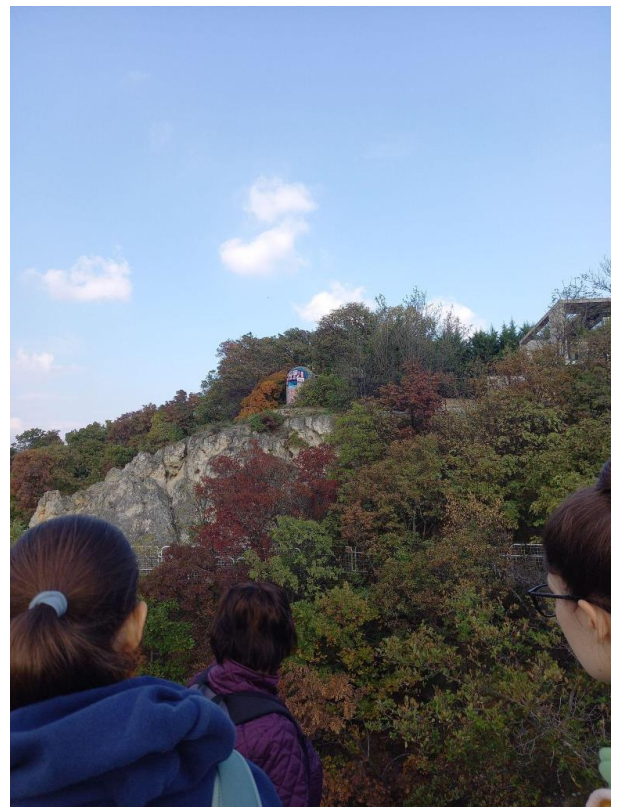
A karsztbokorerdőkről bővebben:

Nagyon alacsony fás társulás, meredekebb dolomit vagy mészkő hegyoldalakon alakul ki. A talajréteg vékony, nincs elég tápanyag és hely a gyökerek megkapaszkodásához, ezért nem nőnek magasra a fák.

Jellemző fái: Csertömörce (ősszel jellegzetes vörös, narancssárgás színéről ismerhető fel), molyhos tölgy, csertölgy.

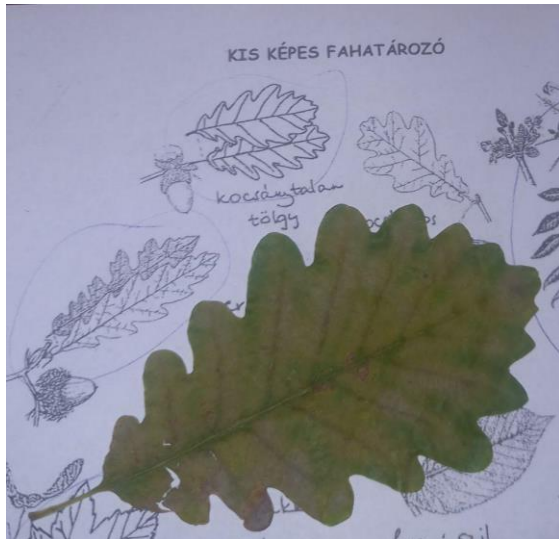
Kilátás az Apáthy-szikláról

Erős aprózódás és éles formák jellemzik a tájat, amin keresztül mentünk. Az erős aprózódás miatt a hegy lábánál törmelékletők alakulnak ki, amelyeken pionír életközösségek jelennek meg (kövirózsa, varjúháj).

Utunkat a Kőkapu felé vettük, egy pár méter után egész más kép fogadott minket: a fák megnöttek, az erdő sűrűbb lett körülöttünk. Ez azért lehetséges, mert a hegyoldal veszített a meredekségéből, az erózió kevésbé jelentős, így a talajréteg vastagabb volt. Itt megálltunk egy kis időre és szemügyre vettük a minket körülvevő cserjéket és fákat.

Találtunk kocsánytalan és csertölgyet is, amin nem lepődtünk meg, hiszen ezen a magasságon a tölgyesek a jellemző társulások.

Quercus cerris (csertölgy)

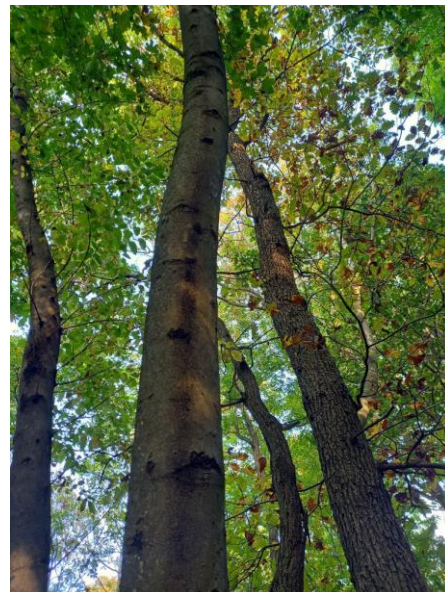

Quercus petraea (kocsánytalan tölgy)

A magas kőris és a bükkfa levelét is megtaláltuk a közvetlen közelben. A kőris jelenlétét intrazonális társulással tudtuk magyarázni (az időjárási tényezőkön kívül valamilyen más erőteljes hatás is érvényesül) a bükkét pedig extrazonális társulással (a saját éghajlati zónájukon kívül eső, de egy klímazonális típusnak megfeleltethető faj).

Kőris levele

Fagus (bükkfa) törzse: jellegzetes sima, szürke törzs, vízszintes vágatokkal.

Fraxinus excelsior

A korai és a mezei juhar is megfigyelhető volt a közelben:

Acer platanoides

Acer campestre gubacssal fertőzött levele.

Gubacs: A gubacsdarázs ki nem nyílt levélrügyekbe rakja a tojásait és a kikelt lárvák táplálkozása a közeli levelek sejtburjánzását váltják ki.

Cserjék amelyeknek a leveleit összeszedtük a galagonya (*Crataegus*) és a húsos som (*Cornus mas*) voltak, sőt még néhány gombát is találtunk.

Folytattuk utunkat és elértük a Kőkaput, ahol nem sok reménnyel, de nézegettük a dolomit falat hátha szemünk ügyébe akad egy ammonitesz, és akadt is bizony! Nem csak egyet, hanem rögtön 3-at is találtunk!

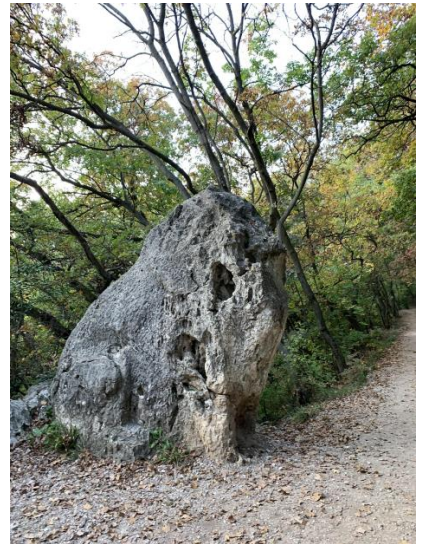
A Kőkapu bejáratánál (a föld jellegzetes vörös színű volt)

Ammonitesz: kihalt tengeri puhatestűek fosszilliái.

Ez és a fűrókagyló nyomok jelenléte bizonyítja az egykori tengereöntést.

Fúrókagyló nyoma

Oroszlán-szikla

Végül utunkat a Kecske-hegy felé vettük, ahová egy meredek hegyoldalon jutottunk fel, az Oroszlán-sziklától.

A terepgyakorlat méltó zárása volt a Kecske-hegyen csúcscsoki majszolás közben a naplemente nézése!

